

УДК 371.3:81'243

**ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Н.Л.Лазоренко

***Анотація.** Розкрито особливості використання інформаційних технологій у вивченні іноземних мов у виші, акцентовано на дидактичному потенціалі цих технологій у розвитку творчого мислення студентів.*

***Ключові слова:** інформаційні технології, цілі освіти, навчальна комп'ютерна програма, тестові завдання.*

***Аннотация.** Раскрыты особенности использования информационных технологий в изучении иностранных языков в вузе, показан дидактический потенциал этих технологий в развитии творческого мышления студентов.*

***Ключевые слова:** информационные технологии, цели образования, учебная компьютерная программа, тестовые задания.*

***Abstract.** The features of the use of information technology in learning foreign languages at the university, paid to the didactic potential of these technologies in the development of creative thinking of students.*

***Keywords:** Information Technology, aims of education, educational computer program tests.*

Реалізація в навчально-виховному процесі сучасних інформаційних технологій у вищих навчальних закладах при викладанні іноземних мов сприяє розвитку творчого аспекту мислення студентів, що відкриває викладачеві можливості для проектування й відтворення на практиці науково обґрунтованих педагогічних ідей, спрямованих на формування майбутніх спеціалістів, здатних вирішувати найскладніші завдання сучасного економічного простору.

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, обумовили необхідність оновлення системи вищої освіти. Упровадження в життя останніх досягнень науково-технічного прогресу сприяє тісному поєднанню дидактики та сучасних технологій. Тому основні завдання, окреслені державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття», передбачають такі основні напрями реалізації зазначеного завдання:

- підвищення професійного рівня випускників вищих навчальних закладів згідно з вимогами суспільства на сучасному етапі його розвитку;
- перехід освіти на нові концепції, запровадження ефективних технологій у методичному забезпеченні навчального процесу при викладанні іноземних мов;
- подолання однотипності освіти у вищих навчальних закладах та викорінення авторитарної педагогіки;
- забезпечення та зміцнення матеріально-технічної бази освіти;
- ефективне поєднання освіти та науки, широке запровадження у навчальний процес останніх досягнень педагогіки, психології, передового педагогічного досвіду.

Враховуючи це, основні завдання, які стоять перед вищою школою – це не тільки підготовка майбутніх фахівців в умовах, які диктує розвиток суспільства, а й ефективне застосування передових технологій у навчальному процесі, а саме при викладанні іноземних мов. Тому впровадження сучасних інформаційних технологій навчання (СІТН), вимагає вміння використовувати останні досягнення науки та техніки, вільного володіння персональним комп'ютером, вміння працювати в мережі Internet і ефективно використовувати сучасні програмні засоби.

Мета статті – проаналізувати особливості використання сучасних інформаційних технологій при викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах освіти.

Упровадження СІТН при викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах сприяє досягненню педагогічної мети шляхом застосування комп'ютера та програмних засобів, які підносять процес навчання на більш високий рівень.

Розглядаючи це питання в такому контексті, слід відзначити такі можливості СІТН [1]:

- оперативний зворотній зв'язок між користувачем та засобом СІТН;
- комп'ютерна візуалізація навчальної інформації про об'єкти або закономірності явищ, які відбуваються як в реальному часі, так і віртуально;
- архівне зберігання значних об'ємів інформації з можливістю її передачі, а також легкого доступу і звертання користувача до центрального банку даних;
- автоматизація процесів обчислювальної інформаційно-пошукової діяльності, а також опрацювання результатів навчального експерименту з можливістю багаторазового повторення фрагментів або самого експерименту;
- автоматизація процесів інформаційно методичного забезпечення організаційного управління навчальною діяльністю і контролю за результатами засвоєння;

Реалізація вищезгаданих можливостей СІТН дозволяє організувати такі види діяльності при викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах[2]:

- реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації про об'єкти, що вивчаються, в явищах, процесах, у тому числі реально існуючих, і передача значних об'ємів інформації, представленої в різних формах;
- інтерактивний діалог – взаємодія користувача з програмною (програмно-апаратною) системою, що характеризується, на відміну від діалогового, реалізацією більш розвинених засобів ведення діалогу;
- управління реальними об'єктами (наприклад, навчальними програмами, що відтворюють реальні комунікативні ситуації);
- управління відображенням на екрані моделей різних об'єктів, явищ, процесів, у тому числі й реально існуючих;
- автоматизований контроль (самоконтроль) результатів навчальної діяльності, корекція, тренування, тестування.

СІТН дозволяють будувати процес навчання іноземних мов таким чином, що [3]:

- у зміст навчання включається вивчення стратегій розв'язування задач, у тому числі творчих;
- забезпечується аналіз і засвоєння студентом своєї власної діяльності;

- зміст професійного навчання будується з урахуванням реальних комунікативних ситуацій.

Використання засобів СІТН у навчальному процесі впливає на методичну систему викладання іноземних мов на всіх її рівнях.

- на рівні цілей навчання – з'являється мета підготовки студентів до умов інформаційного суспільства;

- на рівні змісту навчання – виникає потреба введення в процес навчання нового змісту прикладного характеру та перегляду попереднього змісту;

- на рівні методів навчання – дозволяє ширше застосовувати продуктивні, розвивальні методи навчання дослідницького характеру;

- на рівні організаційних форм – упровадження таких прогресивних форм навчання, як колективно-розподільних, групових та індивідуально-диференційованих.

Застосування СІТН дає можливість значно розширити й поглибити зміст навчання іноземних мов. Це досягається завдяки[4]:

- можливостям унаочнення змісту, поєднання різних модальностей подання інформації;

- наданню студентам можливості користуватися значним обсягом інформації, вироблення корисних дослідницьких навичок;

- використання СІТН, побудованих на ідеях штучного інтелекту.

Варто зазначити, що у процесі застосування СІТН відбувається інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу[5;6]:

- підвищення ефективності і якості процесу навчання за рахунок реалізації можливостей СІТН;

- забезпечення спонукальних мотивів (стимулів), що обумовлюють активізацію пізнавальної діяльності (наприклад, за рахунок комп'ютерної візуалізації навчальної інформації, використання ігрових ситуацій, можливості управління, вибору режиму навчальної діяльності);

- поглиблення міжпредметних зв'язків за рахунок застосування сучасних засобів обробки інформації, у тому числі й аудіовізуальної, для розв'язання завдань з різних областей.

На особливу увагу заслуговує використання СІТН під час проведення контролю з іноземної мови.

Для ефективного моніторингу й управління якістю навчальних досягнень необхідним є механізм, який забезпечив би отримання інформації постійно. Потрібен комплексний підхід до автоматизації тестування. Комп'ютерне тестування охоплює весь технологічний цикл масового контролю рівня навчальних досягнень. Він забезпечує регулярний і об'єктивний контроль рівня навчальних досягнень за короткий термін, виключає вплив людського фактору на результати контролю. При проведенні моніторингу істотно підвищується увага до певних характеристик якості самого тесту як засобу дослідження. Його стандартизованість визначає рівень технологічності та можливість застосування єдиного підходу до процедури проведення, вимірювання рівня знань. Саме стандартизований тест має стати вимірником, об'єктивним засобом оцінки реальних досягнень рівня та якості засвоєння освітнього стандарту студентами.

Варто також зазначити, що технології комп'ютерного контролю знань студентів ґрунтуються на комп'ютерних контролюючих програмах, які дозволяють викладачам іноземних мов проводити поточний і підсумковий контроль знань і умінь, а також відповідних способів навчальної діяльності учнів, набутих ними у процесі навчання іноземної мови. Як правило, це тестові програми з вибором відповіді. Ці програми дозволяють оперативно оцінити й проаналізувати знання великих груп студентів та надрукувати результати на принтері. Деякі програми забезпечують статистичну обробку відповідей студентів, що дозволяє викладачу зрозуміти, які розділи курсу вимагають більш якісного опрацювання або повторення.

Запропонований підхід виділення інваріантів навчального процесу з іноземної мови дозволяє здійснити таку попередню обробку навчального матеріалу, яка дає змогу створити широкий спектр комп'ютерних програм діагностичного, оцінювального та корекційного характеру. Для цього при вивченні лексичної чи граматичної одиниці виділяється група способів навчальної діяльності, правильне виконання яких студентом свідчить про засвоєння даної одиниці на репродуктивному пізнавальному рівні.

На основі виділеної структури поняття розробляються тестові діагностичні завдання, які використовуються при побудові програм для поточного контролю за формуванням основних лексичних чи граматичних одиниць, пов'язаних з ними коригуючих програм, а також програм тематичного контролю [1].

Більш перспективними є різноманітні модифікації комплексних тестових контролюючих програм, реалізованих у вигляді універсальних комп'ютерних оболонок, наповнення яких може бути різноманітним і визначається викладачем. Такою є оболонка програми „Тестування”, яку можна

застосувати у вищих навчальних закладах при вивченні іноземної мови.

У системах комп'ютерного тестування знань з іноземної мови найчастіше зустрічаються такі форми завдань [6]:

- завдання одноразового вибору (*single choice*), що складаються із запитання чи задачі і кількох варіантів відповідей, серед яких лише один є правильним (екзаменований може вибрати один варіант);

- завдання багаторазового вибору (*multiple choice*), які складаються з завдання і кількох варіантів відповіді, серед яких один або більше є вірні (екзаменований може зазначити довільну кількість варіантів);

- завдання типу так/ні (*yes/no*), в яких екзаменований вказує, чи є твердження або вислів правильним (воно може розглядатися як особливий випадок завдання одноразового вибору з двома варіантами відповідей);

- завдання з короткою відповіддю (*short text/short answer*) – у завданні є принаймні одна прогалина, яку екзаменований повинен заповнити правильною відповіддю (розглядаються також як завдання з доповненнями);

- завдання, які базуються на списках вибору чи впорядкування (*sequencing*), правильному комбінуванні варіантів (*matching*);

- мультимедійні завдання, які ґрунтуються на графічних об'єктах, наприклад “перетягування” (*drag and drop*), вказування (*hot spot*), а також завдання, які базуються на симуляторах [6].

Можна також виділити системи тестування, в яких використовують завдання з довгими відповідями (*long answer for surveys*) для перегляду викладачем. Однак, вони не підходять для швидкого, термінового повідомлення результатів, оскільки алгоритми їх оцінки функціонально не узагальнені, хоча, звичайно, можна вказати на певні досягнення в цій галузі. Така форма тестування також заслуговує на увагу, особливо у випадку, коли маємо справу з навчанням виду *blended-learning* [6], в якому активну роль відіграє вчитель. У більшості випадків завдання в системах тестування є статичними, тобто зміст і форма завдання є однаковими для кожного екзаменованого, який його розв'язує. Проте можна вказати також підходи, в яких завдання в певному сенсі є динамічними. Це може бути пов'язане з тим, що деякі вхідні параметри завдання, від яких залежить його розв'язок, вибираються методом жеребкування.

Прикладом системи, яка дає можливість динамічно генерувати завдання, є система WebTest, в якій автори використали концепцію мови, що є розширенням HTML і дозволяє описувати завдання у формі коду [6]. Такий підхід призначений, насамперед, для опису завдань з розв'язками, які ґрунтуються на математичних обчисленнях. У деяких інших системах автоматичного тестування, наприклад, EQL I-Assess, а також Macromedia Authorware передбачено можливість визначення змінних в питаннях і відповідях на них, величини яких можуть визначатись випадково, а в системі Maple T.A. передбачено можливість визначення завдань на підставі математичних формул.

Підсумовуючи, можна вказати основні напрями впровадження СІТН при викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах:

1. Застосування СІТН як засобу навчання, удосконалюється процес викладання іноземних мов, що підвищує його ефективність і якість. При цьому забезпечується:

- реалізація можливостей програмно-методичного забезпечення сучасних персональних комп'ютерів з метою подачі знань, моделювання навчальних ситуацій, здійснення тренування, контролю за результатами навчання;

- використання об'єктно-орієнтованих програмних засобів або систем (наприклад, системи підготовки текстів, різноманітних завдань) для формування культури навчальної діяльності;

- реалізація можливостей систем штучного інтелекту у застосуванні дидактичних інтелектуальних систем.

2. Використання СІТН як інструменту пізнання навколишнього світу і самопізнання.

3. Використання СІТН як засобу розвитку особистості студента.

4. Використання СІТН як об'єкту вивчення.

5. Використання СІТН як засобу інформаційно-методичного забезпечення і управління навчально-виховним процесом, навчальними закладами, системою навчальних закладів.

6. Використання СІТН як засобу комунікацій в цілях розповсюдження передових педагогічних технологій.

7. Використання СІТН як засобу автоматизації процесів контролю, корекції результатів навчальної діяльності, комп'ютерного педагогічного тестування і психодіагностики.

8. Використання СІТН як засобу автоматизації процесів обробки результатів дослідження, а також управління навчальним устаткуванням.

9. Використання СІТН як засобу організації інтелектуального дозвілля, розвивальних ігор.

Література

1. Іваськів І.С. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на основі систем штучного інтелекту при навчанні інформатики в старшій школі. Дис. ...канд. пед. наук. К., 2005. -250с.
2. Кухаренко В.Н., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. 3-є видання / За ред. В.М. Кухаренка, - Харків: НТУ «ХПУ», «Торсінг», 2002, -320 с.
3. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2010. – 239 с.
4. Искусственный интеллект. Справочник в 3 книгах. Кн. 1. Системы общения и экспертные системы / Под ред. З.В. Попова. - М.: Радио й связь, 2111. - 304с.
5. Солодка Т.В. Контрольное тестирование как метод контроля за результатами учебной деятельности студентов. – Дис. канд. пед.наук. 13.00.01. – Х., 1994. – 170 с.
6. Савенкова Л.О. Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх викладачів іноземної мови до професійного спілкування. – К., 2009. – 128 с.